

Stichting Het Historisch Gebruiksglas

Jaarverslag 2022

Op 22 maart waren we het Rijksmuseum voor een symposium met diverse glasonderwerpen. Wij zijn verheugd dat musea zich op het gebied van historisch glas weer gaan manifesteren en ook openheid bieden aan niet-professionele organisaties. Wij verwelkomen dit te meer omdat men dit symposium jaarlijks herhalen wil.

Bij ons symposium van 2021 besprak Kitty Laméris 16e - 18e eeuwse Scherts- of Fopglazen. Daarom organiseerde de stichting op 23 april een bezoek aan het Nationaal Glasmuseum in Leerdam, waar op 01 april de tentoonstelling over deze Schertsglazen opende: ‘Kanonnen, blauwe ballen, fontein en fabeldieren, *Glas als Ijsbreker*’, met het boek ‘Schertsglazen, vernuftig drinkvermaak’ van Kitty Laméris en Marc Barreda. Ruim 20 glasliefhebbers gingen met ons mee, werden door Kitty rondgeleid en zagen Marc met de oude technieken zo’n Schertsglas blazen.

Ons zevende symposium begon op 05 november in het Rijksmuseum van Oudheden (RMO) in de ochtend en liep tot de sluiting van het museum. Naast de interessante voordrachten boden de gezamenlijke lunch en afsluitende borrel de 70 deelnemers gelegenheid weer met elkaar over hun gezamenlijke interesse te spreken en contacten te leggen. Ook hebben we het symposium online aangeboden met zo’n 30 deelnemers. Het programma van het symposium was als volgt.

- Gemeentelijk archeoloog van Zaanstad **Piet Kleij** nam ons mee naar de dam, die eeuwen geleden in de Zaan is gelegd met de Wilhelminasluis. Een aantal keren is de sluis aangepast, maar nu is hij ingrijpend vergroot en uitgebaggerd. Zaandam was lang plattelandsgemeente, de meeste geborgen voorwerpen waren eenvoudig, hoewel ook Façonglas geborgen is. Veel fragmenten en scherven maar ook gave flesjes. Het uitzoeken zal nog veel tijd vergen; suggesties van de aanwezigen zijn welkom.
- Met **Mieke Tolboom** gingen we naar een nieuwe waterberging voor de Maas in Noord-Limburg, die archeologisch begeleid is. Daar werd een crematiegraf ontdekt, gedateerd op 1200-1000 BCE met vier glazen kralen. De samenstelling van het glas is onderzocht, mede om de herkomst van het glas en de toenmalige handelsrelaties nader te bepalen. Het bleek overeenkomstig te zijn met glas dat in het Noord-Italiaanse Frattina is gevonden..
- Postdoc. **Mette Langbroek** maakte in het RMO de tentoonstelling ‘5000 jaar Kralen’. De honderden veelkleurige glazen kralensnoeren en losse kralen zijn voor het grootste deel in Nederland opgegraven en stammen uit de prehistorie tot in de 17^e eeuw. Kralen hebben een universele achtergrond qua vorm: vergelijkbare combinaties in de snoeren en qua herkomst: uit alle streken van de wereld. Daarbij komt dat kralen ook een persoonlijke betekenis hebben voor de dragers, zowel vrouwen als mannen. Daarna gingen we onder leiding van Mette de tentoonstelling in het museum bezoeken.
- Na de lunch sprak oud senior-conservator van het Museum Boijmans van Beuningen **Mienke Simon Thomas** aan de hand van haar boek ‘Voortschrijdend inzicht. Een

biografie van de collectie vormgeving' over de geschiedenis van de glascollectie van het museum. Deze begon in 1910 met de schenking van de collectie van Elie van Rijkevorsel. In de tweede helft van de 19^e eeuw werd glas vooral als onderdeel van de nationale geschiedenis gewaardeerd en groeide de collectie door vele schenkingen. Ook na het bombardement van Rotterdam gevonden glas kwam het museum binnen. Aandacht voor directeuren als Schmidt Degener en Hannema geadviseerd door van Rijkevorsel en Harold Henkes, glaskenner en schrijver van 'Glas zonder Glans'. Later draaide de belangstelling van diverse curatoren -en dus het aankoopbeleid- naar 'modern' glas en verminderde de aandacht voor vroeger eeuwen.

- Verzamelaars **Henk Goldschmidt** en **Albert Six** onderzoeken het werk van de 18^e eeuwse glasgraveur Jacob Sang in Amsterdam. Zij presenteerden hun onderzoeksopzet en de eerste resultaten.
- Sinds 2016 waarden wij elke twee jaar op voordracht van een deskundige jury het beste artikel over historisch gebruiksglas met de **Prof. Dr Ina Isings Prijs**. Uit het juryrapport:
"Dit onderzoek stelt het algemeen geaccepteerde idee ter discussie dat glazen bekertjes werden gebruikt bij het Merovingische grafritueel en wordt de andere functie van lamp aangedragen. ... De jury is van oordeel dat dit ingrijpende consequenties zal hebben voor de interpretatie van het Merovingische grafritueel".
Voor 2022 nomineerde de jury het artikel van **Anna Marieke van Winkelhoff** 'Licht in de donkere eeuwen: een andere kijk op de rol van glazen vaatwerk in het Merovingische grafritueel'.
- Vervolgens gaf Marieke een samenvatting van haar prijswinnend artikel waarbij zij enkele belangrijke onderdelen nader toelichtte. Het volledige artikel zal in het Jaarboek 2022 integraal gepubliceerd worden.

De combinatie van het symposium in het museum en online maakte dat de verkoop van het Jaarboek 2021 weer kon plaatsvinden. De deelnemers in het museum ontvingen het Jaarboek in handen, wat hoge portokosten bespaart. Voor de online deelnemers werd elk exemplaar besteld, afgerekend en verzonden. Door de gestegen kosten hebben we de prijs verhoogd naar € 18, hetgeen nog onvoldoende kostendekkend bleek te zijn.

Evenals het voorgaande jaar wisten ook dit jaar glasliefhebbers ons te vinden met vragen over de herkomst van gevonden of anderszins verworven glazen voorwerpen. In samenspraak met leden van de vereniging 'de Oude Flesch' en andere glasexperts konden wij deze vragen meestal naar tevredenheid beantwoorden.

Samenvattend sluiten we 2022 als een inhoudelijk positief jaar af. We zijn verheugd over het constante aantal deelnemers aan het symposium, zowel in het museum als online. Ons streven is tenminste zeker tien jaar op deze manier actief te blijven, dat wil zeggen tot 2025. Daarna bezien we of er organisatorisch, financieel en in menskracht voldoende ruimte is om verder te werken.

30-03-2023, Willem van Traa, voorzitter